

GAZETA POWSTANCOWA

Marszałek Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Prezydent Miasta Torunia

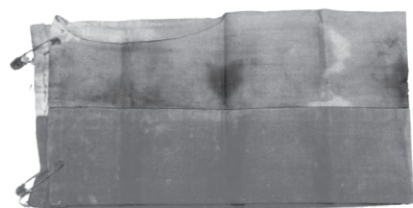
egzemplarz bezpłatny

Pamiętki z Powstania Warszawskiego w zbiorach Fundacji General Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Fundacja General Elżbiety Zawackiej. Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu działająca od 1990 r. gromadzi, opracowuje i udostępnia materiały archiwalne, dokumenty i muzealia dotyczące Armii Krajowej na Pomorzu, Wydziału Łączności Zagranicznej Komendy Głównej ZWZ-AK oraz wojskowej służby Polek. Wśród zgromadzonych materiałów są liczne teczki osobowe uczestniczek i uczestników Powstania Warszawskiego (dostępne w większości online w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej) oraz kilka bezcennych eksponatów z czasu Powstania Warszawskiego i kilka eksponatów pamiątkowych związanych z Powstaniem. Eksponaty te zanim zostały przekazane do zbiorów Fundacji były przez lata z pietyzmem przechowywane przez właścicieli i ich rodziny, dla których miały ogromną wartość emocjonalną, ponieważ wiązały się często z dramatycznymi momentami z życia ofiarodawców.

„Zgromadzone pamiątki, dokumentując dzieje Polski, przestają już być zwykłymi przedmiotami. Jako eksponaty zaczynają pełnić funkcję poznawczą i wychowawczą. Obcowanie z przedmiotem – autentycznym świadkiem przeszłości – uczy patriotyzmu w sposób najbardziej atrakcyjny. Najważniejsze jest przecież, aby żyła pamięć o naszych bohaterach. Prawdziwa zaś pamięć wyrasta ze świadectwa. Niech zebrane przez FGEZ pamiątki będą spotkaniem z żołnierzami, dla których wolność Ojczyzny była pierwszym życiowym obowiązkiem”.

Opaska biało-czerwona z Powstania Warszawskiego należąca do Stefana Rutkowskiego, 1944 r., brudna, dwie zardzewiałe agrafki, dar żony Stefana Rutkowskiego, nr inw. 53.

Książeczka do nabożeństwa (mszałnik) znaleziona w gruzach w Powstaniu Warszawskim, 1944 r., papier, skóra, tasiemki, dar Jadwigi Kozłowskiej, nr inw. 342.

Chlebak z okresu Powstania Warszawskiego należący do Stanisławy Grabowskiej, 1944 r., płótno, skóra, dar Haliny Koziołowej, nr inw. 443. Halina Lipska-Koziołowa ps. „Ola” (1920-1915), w czasie wojny łączniczka Delegatury Rządu na Kraj - Organizacji Ziemi Zachodnich „Ojczyzna” („Omega”), uczestniczyła w Powstaniu Warszawskim w AK - Grupa „Północ” - zgrupowanie „Sienkiewicz”, następnie odcinek „Kuba” - „Sosna” - batalion „Łukasieński”, przeszła szlak bojowy Stare Miasto - kanały-Śródmieście Północ, po upadku Powstania w niewoli niemieckiej w Stalagu 344 Lamsdorf (Łambinowice k. Opola), następnie w Stalagu IV-B Mühlberg; po wojnie doktor nauk medycznych, pracowniczka Akademii Medycznej; wieloletnia współpracowniczka gen. Elżbiety Zawackiej i fundacji.

Chlebak należący do Jadwigi Jędrzejewskiej, który miała przy sobie w dniu śmierci, 1944 r., płótno, skóra, dar Jadwigi Thieme, nr inw. 344 Jadwiga Jędrzejewska ps. „Jadzia”, ur. w 1908 r., harcerka, nauczycielka, uczestniczka obrony Warszawy we wrześniu 1939 r., w czasie okupacji wykładała na tajnych kompletach i należała do Armii Krajowej, w czasie Powstania była kierowniczką szwalni i kuchni powstańczej przy ul. Odyńca na Mokotowie, zginęła 6 września 1944 r. w czasie bombardowania trafiona w serce odłamkiem z „szafy” (niemieckiej wyrzutni rakietowej).

Medal pamiątkowy – Bohaterom Powstania Warszawskiego 1944 – awers. Społeczny Komitet Budowy Pomnika Powstania Warszawskiego – rewers, 1983-1984, brąz, dar Olgi Olszewskiej, nr inw. 38. Medal został zaprojektowany i wykonany przez Stanisława Sikorę.

Program obchodów 79. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia 2023 r., Toruń
godz. 17:00 - uroczystość patriotyczna połączona ze złożeniem kwiatów pod obeliskiem *Żołnierzom Armii Krajowej*.
Miejsce: Park 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski (przy pl. Rapackiego).

Warszawski Krzyż Powstańczy wraz z legitymacją (nr 10-86-74 K) Jadwigi Popławskiej, 1986 r., metal, ryps, dar Katarzyny Brożek, nr inw. 449 Jadwiga Popławska, ur. w 1921 r. w Toruniu, w czasie wojny w Warszawie, uczennica tajnych kompletów, od czerwca 1944 r. w konspiracji Armii Krajowej jako sanitariuszka, w czasie Powstania sanitariuszka w Harcerskim Oddziale „Żbik” wchodzącym w skład IV Zgrupowania „Gurt” Warszawa-Śródmieście-Północ, po upadku Powstania w niewoli niemieckiej w Stalagu 344 Lamsdorf pod Opolem, potem w obozie w Saksonii Muchlberg nad Elbą, po wyzwoleniu przez I Dywizję Pancerną Gen. Maczka pracowała w Luksemburgu, w Polskiej Sekcji Radia Luksemburg, potem w sanitariacie w obozie Polaków cywilów w Vollen k. Papenburga, w 1947 r. powróciła do Polski.

Pamiątkowa moneta z okazji 60. rocznicy Powstania Warszawskiego należąca do Władysława Michałowskiego, 2004 r., metal, dar Danuty Semsel, nr inw. 479. Srebrna moneta kolekcjonerska o nominale 10 zł wyemitowana przez Narodowy Bank Polski.

Pamiątkowa torba typu chlebak z okazji 66. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego należąca do Joanny Chyły, 2010, płótno, dar Joanny Chyły, nr inw. 453 Joanna Chyła z d. Pyziak, ps. "Pyzia", (1924-2023), w l. 1936-1939 mieszkała w Toruniu, w 1939 r. wraz z rodziną została wysiedlona do Warszawy, od 1941 r. działała w harcerstwie, w czasie Powstania była sanitariuszką w punkcie medycznym na ul. Miodowej 24 na Starym Mieście, następnie – po ewakuacji kanałami do Śródmieścia, w szpitalu powstańczym przy ul. Mokotowskiej 55, po upadku Powstania wyszła z Warszawy z grupą 20 osób i przedostała się do Żyrardowa, po wojnie powróciła do Torunia, pracowała w szkolnictwie. Jej 17-letni brat Jurek także uczestnik Powstania, zginął w czasie walk na Mokotowie.

Medal pamiątkowy Powstania Warszawskiego autorstwa Niny Mireckiej, brak daty, metal, dar Izabeli Kuczyńskiej, nr inw. 248. Nina Mirecka (1930-2014), do wybuchu wojny mieszkała na kresach wschodnich w Sarnach, od września 1939 r. w Warszawie, w czasie Powstania Warszawskiego jako czternastolatka pełniła funkcję łączniczki Szarych Szeregów w Batalionie Zawiszy-Piorun ps. „Bławatek”, po upadku Powstania trafiła do niewoli do obozu w głębi Niemiec, po wojnie powróciła do kraju, w 1955 r. ukończyła Akademię Sztuk Pięknych - jej twórczość w znacznym stopniu koncentrowała się na tematyce powstańczej – tworzyła rzeźby, płaskorzeźby i medale upamiętniające Powstanie Warszawskie.

Miniatura pomnika Małego Powstańca, brak daty, gips, dar Izabeli Kuczyńskiej, nr inw. 320 Izabela Nowicka-Kuczyńska (1925-2012), ps. „Iza”, w czasie wojny w Armii Krajowej w Warszawie, zaprzysiężona wiosną 1943 r. jako szyfrantka Bazy „Księżyc” Obszaru Białostockiego przy KG AK w Warszawie, po wybuchu Powstania zgłosiła się do punktu mobilizacyjnego skąd została odesłana z rozkazem czekania na drugi rzut mobilizacyjny, powróciła do domu przy Al. Niepodległości, który znalazł się na terenie okupowanym przez Niemców i nie miała możliwości włączenia się do walk, wydostała się z Warszawy z ludnością cywilną i trafiła pod Częstochowę, po wojnie powróciła do Warszawy; ukończyła studia prawnicze, pracowała w Polskiej Akademii Nauk, była bliską współpracowniczką gen. Elżbiety Zawackiej, członkinią Rady Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej, prowadziła oddział warszawski Memoriału Generał Marii Wittek.

Obraz „Powstanie Warszawskie 1944” autorstwa Lecha Okołowa, 2001 r., płótno, akryl, dar Lecha Okołowa, nr inw. 228 Lech Okołow (ur. 1933 r.), artysta malarz, w 1959 r. ukończył warszawską Akademię Sztuk Pięknych, Wydział Malarstwa, swoje prace prezentował na ponad trzydziestu wystawach indywidualnych w kraju i za granicą, brał udział w dwudziestu sześciu prezentacjach sztuki polskiej za granicą i licznych wystawach międzynarodowych.

W Gazecie wykorzystano informacje oraz zdjęcia z następujących źródeł:
Katalog muzealiów ze zbiorów Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek (Catalogue of the collections of the Foundation of General Elżbieta Zawacka The Pomeranian Archive and Museum of the Home Army and the Military Service of Polish Women) / Anna Mikulska, Joanna Mikulska ; pod redakcją Katarzyny Minczykowskiej; tłumaczenie Agnieszka Chabros, Biblioteka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”, Toruń 2017 (przytoczony w tekście cytat pochodzi ze wstępu autorek do katalogu); teczki osobowe ze zbiorów FGEZ: Chyła Joanna, T. 722/WSK; Jędrzejewska Jadwiga, T. 2703/WSK; Lipska-Koziołowa Halina, K: 558/558 Pom.; Nowicka Izabela, I. v. Skibniewska, II v. Kuczyńska, T. 491/WSK; Popławska Jadwiga z d. Mundkowska K: 561/561 Pom.; Nina Mirecka-Maciejewska [on-line] [dostęp 6 lipca 2023] www.mama-trojki.pl/2014/10/wybitna-osoba-w-projekcie-dziecko-na.html; Lech Okołow [online] [dostęp 6 lipca 2023] <https://sztuka.agraart.pl/autor/licytacje/1009/lech-okolow>.